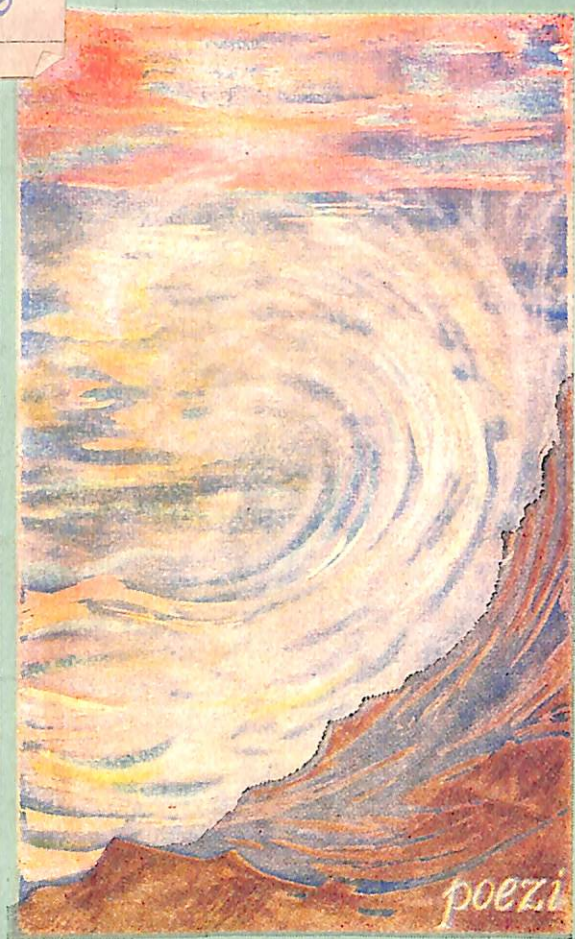

BIBLIOTEKA
SHTETIT

8H-1
K 30

Mauricio Kaprile

NE KËTË GJI DETI

8H-1
K 30

Mauricio
Kaprië

NË
KËTË
GJI
DETI

poezi

I përktheu nga origjinali Andrea Varfi

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

Kaprile, M.

Në këtë gji deti. Poezi. I përkth.
nga origj. A. Varfi. T., «Naim Frashëri»,
1979.

92 f.

B-ka të mëdha dhe

B-ka të vogla: 850-1

K 30

Tirazhi 3000 kopje

Format 70x100/32

Stash: 2204-72

KOMBINATI POLIGRAFIK — Shtypshkronja e Re
Tiranë, 1979

PARATHËNIE

Emri i poetit italian Mauricio Kaprile nuk është i panjohur për lexuesit shqiptarë. Në shtypin tonë janë botuar disa nga poezitë, që atij i ka frymëzuar realiteti i ri i Shqipërisë. Ato janë mirëpritur ndër ne dhe janë përfshirë edhe në përmbledhjet e tija poetike në Itali, duke tingëlluar edhe si një notë e re, e veçantë në krijimtarinë e tij poetike. Synimi i kësaj përmbledhjeje (në të janë përfshirë krijime dhe fragmente krijimesh të zgjedhura nga katër vëllimet e botuara gjer tani prej Kapriles, duke filluar nga viti 1971: «Djegur nga dielli», «Tubim resh», «Një prazhdë jete», dhe «Poezi») është që lexuesit tanë të njihen më afër e më gjerë me këtë poet të talentuar përparimtar antifashist, që qysh në moshë të re mori pjesë me armë në dorë, si komisar batalioni par-

tizan, në luftën për çlirimin e popullit të vet nga nazi-fashizmi. Në një Mbrëmje Akademike, zhvilluar më 9 dhjetor të vitit që shkoi në Romë, Kaprile u rradhit nga Instituti i Lartë Ndërkombëtar i Studimeve Humaniste midis atyre poetëve që morën titullin «Poet më i mirë i vitit 1978».

Jo pa qëllim, siç del e qartë nga sa pohuam më lart, kemi renditur në krye të kësaj përmbledhjeje poetike pikërisht motivet nga periudha e Rezistencës Antifashiste.

Duke shprehur dëshirën e sigurtë për heroizmin, për një ideal, poeti i drejtohet kështu «Një heroi»:

Ishe në gjithë gojët e njerëzve,
ishe
në të gjitha tytat e pushkëve,
ishe i vdekur
dhe ishe i gjallë...
Ishe ati, mëma, vëllai, motra ime:
ishe ideali im.

«Ishe ati, mëma...». Poeti nuk ishte jetim në ato kohë të vështira, plot sakrifica e vuajtje, por heroike. Kujtimet e jetës partizane janë të gjalla në poezinë e Kapriles. Ne qëndrojmë bashkë me poetin në atë kasollen strehë të partizanëve. Ne i shohim karvanet me dhuratat për Rezistencën, që i dërgojnë njerëzit e vendlindjes së tij Imperia. Ne ëndërrojmë bash-

kë me të për fitoren dhe rijetojmë tronditjen e poetit të ardhshëm, kur shokët e njoftojnë: «Mbaju si burrë, të arrestuan mëmën» nazifashistët («Për një çast», «Kasolle», «Dhurata për Rezistencën», «Grabujim»). Ne admirojmë ata «pak njerëz», që «ngjiten në majë, / që mos t'u erren sytë», që të mos bëhen qorra si ata që dezertonin, sepse të pakalitur nga një ideal. Shembulli i kësaj rezistence të dëshpëruar, të vendosur, është frymëzues («Të pamposhturit»).

Dhe ja, ndër shpate malesh, lëshojnë dritë zjarret partizane «për të nderuar dhe mos harruar / jetën». Ne na trondit përfytyrimi i shokëve, që nazistët i kanë varur, «i kanë kolovitur... / ndër degë dru-rësh» («Flakadanë»). Porse më tronditës është mendimi që buron nga krijime të tjera të poetit: përse këto sakrifica të rënda?.. Nga njëra anë poeti ngazëllohet që «pushkët gati të mbrojnë lirinë / u bënë një pyll i madh», por, në të njëjtën kohë, atë nis ta brejë dyshimi për të nesërmen, sepse «insektet brejtëse janë veshur si njerëz! / Nesër / insektet do të nisin ta gërryejnë / kaltërsinë e këtij qielli të ri» («Fitimtarët»).

Tronditja dhe vuajtja përpara tradhtisë revizioniste i ka frymëzuar poetit atë «Bërthamë vreri», ku më qartë e më fuqishëm se kudo ai godet ish-luftëtarin komunist, që i braktisi «majat e mprehta të fitores», që pati frikë dhe u ul «këmbëkryq në shesh», që s'i deshi «fashat e kuqe të agimit»... «Ne s'i de-

shëm», — shfren vetë poeti, duke e ndier edhe përgjegjësinë e vet si militant komunist i Rezistencës. Ata, revizionistët, tradhtuan, se qenë njerëz që e braktisën aksionin revolucionar, u bënë «një grumbull prapanicash ngjitur për karrigesh».

«Ishe ati, mëma...» — i drejtohet me të drejtë poeti heroit, që edhe i vdekur mbetet i gjallë. Tani, me një klithmë dhimbjeje e dëshpërimi, ai thërret: «nuk kam më as atë, as mëmë!». Degjenerimi ka ardhur shkallë-shkallë: ai, që dikur ftonte për beteja e që pastaj komandon vetëm me sy, më në fund «hesht dhe më nuk komandon, / as dhe me sy», sepse tashti ai është «memec» e «i shurdhër», ai është «asgjë». Ai tashti, edhe pse i gjallë, është i vdekur.

Mauricio Kaprile, i cili në kritikën italiane është cilësuar me të drejtë si një poet në kërkim të së vërtetës (siç mund të vërehet edhe në krijimet e radhitura në këtë përmbledhje — dëshmi e këtij kërkimi të mundimshëm, që i shkakton atij shumë dhembje e vuajtje), hap pas hapi, përmes eksperiencash jetësore dhe meditimesh, arrin të shohë gjithnjë e më qartë dhe të shprehë përherë e në mënyrë më konkrete në poezinë e vet realitetin që e rrethon dhe kredon e vet poetike.

Ai i sheh qartë «idealet — ndotur nga kompromisi» («Kongres ndër ne»). Sepse revizionistët i kanë braktisur idealet e Rezistencës. Për poetin janë të pafalshëm «llafazanët», por po aq të pafalshëm janë

edhe «gojëkyçurit». Duke rënë në mendime në poezinë që mbyll vëllimin «Në këtë gjë deti», Kaprile shpall kredon e vet: «nuk duhet t'u bëjmë bisht / gëzimeve dhe hidhërimeve të jetës».

Ai kërkon, me mundim, një lidhje me tokën e vet dhe e identifikon veten me të. Natyrën ai e quan «dashnorja ime e zjarrtë edhe e përhershme» («Në luginën time»). Dhe kthehet me mirënjohje tek malet e vendit të vet («Male»).

Duke lexuar poezinë e Kapriles nuk është vështirë të hetohen menjëherë qartë zhgënjimet torturose për të. Ndaj ëndërron diçka të qëndrueshme e të përjetshme siç është thirrja ngazëllimtare e fëmijëve, siç janë natyra dhe dashuria. Atij i fanitet gjithnjë një «Qiell korriku» mbi qytetin e tij të dashur, Livornon, ku nata çohet «syulët porsì vashë». Dhe ëndërron diçka të pastër, të virgjër, të papërdhosur nga realiteti i rëndë i vendit të vet dhe jo vetëm i vendit të vet. Në kontaktin me tokën, atë e pushton dëshira të bëhet NJERI me shkronja të mëdha («Lulet»).

Në poezinë e Kapriles është gjithnjë e pranishme vuajtja tronditëse që i shkaktton ky realitet i rëndë. Shkëmbinjtë në bregun e Livornos së tij i frymëzojnë pikërisht «përmendore / viganësh në pranga, të dëshpëruar» («Në Livorno»). Pra: dhembje deri në dëshpërim. Ai përmend edhe trupin e vet të sëmurë, vitet fill pas mbarimit të Luftës së dytë Botërore, kur, vetë invalid lufte, u muar një kohë të gjatë me problemet

e ish-luftëtarëve të Rezistencës, duke u bërë edhe Sekretar i Përgjithshëm i «Shoqatës Kombëtare të tuberkulozëve të Luftës» dhe sekretar i redaksisë së revistës «Lufta antituberkulare». Por atë e trondisin jo vuajtjet personale. Atë e trondit kuadri makabër i njeriut të braktisur, njeriu i kthyer në kufomë në shkallët e një kishe, ndërsa statujat zotërojnë she-shin e qytetit («I braktisur»). E pra poeti ka luftuar për një jetë më të mirë. Poetin e mundojnë, në radhë të parë, vuajtjet e botës. Ai, i etur për jetë dhe për drejtësi, mendon shumë për fatin e njerëzimit. Për të pemët janë «vrojtorët më të madhërisëm të vuajtjeve të botës» («Male»). Poetin e preokupon fati i brezave që vinë. Përmes dialogut babë e bir shtrohet problemi për të zgjedhur midis gjelbërimit dhe verdhësisë së arit. Por djali jep një përgjigje të prerë: «flaka tej arin, o atë / edhe kam mbetur mbushur gjelbërim», edhe pse «më rrahën, o atë, se isha plot përplot me gjelbërim» («Breza»).

Nga vëllimi në vëllim përherë e më shumë Mauricio Kaprilen e pushton dëshira për të rigjelbëruar shpirtin. Përmes luhatjeve shpirtërore të poetit, ne shohim, megjithatë, ngjyrën e kuqe të qiellit «sikur të ishin bashkuar në atë ngjyrë / gjithë shpresat e njerëzve» («Në këtë gji deti»). Ai tejkalon, përherë e më me guxim e më me qartësi, vetminë në shoqërinë kapitaliste, lëkundjet midis guximit dhe frikës, pasqyrimin e brutalitetit e tmerrit të luftës si e tillë dhe ci-

lësimin e përpjekjeve njerëzore të kësaj bote të trazuar të pasluftës si beteja të padobishme e të çmendura. Ai çlirohet në mënyrë përherë e më të vendosur nga dëshpërimi i zhgënjimeve, nga dyshimet dhe melankolia, nga notat e mëshirës kristiane dhe perceptimet sensualiste të dashurisë. Ai braktis shqetësimet torturuese për një fund të njerëzimit dhe humbjen e shpresës për ndonjë liman të sigurtë.

Në ecjen e tij poetike përpara ai priret gjithnjë e më shumë të kalojë nga qartësia dhe saktësia e frazës, që ne e hetojmë pothuajse përherë, edhe në qartësinë dhe saktësinë e mendimit. Ai flet tashti për nevojën e një dielli, që «akullin në shpirt të grumbulluar do ta shkrinte», e një shiu, që «do të pastronte fytyrën e ndyrë të ekzistencës» («Jeta ime»). Ai ëndërron të shkrijë dëbora ndër male dhe uji të fshijë «rrjetat e merimangave / në të gjitha zemrat e botës», që të mund të thotë: tani «i lirë të rritesh, gjelbërim!» («Shpresa»). Me fantazinë e poetit ai përfytyron kohën kur të gjithë «do të mbërthehen dorë më dorë» dhe të gjithë «do të vallëzojnë me kryet lart drejt qiellit» («Toka»). Poetin Mauricio Kaprile e entuziazmon barra e rëndë që kanë ngarkuar mbi shpatulla ndër-tuesit e rinj në Elbasan, njeriu i ri i Shqipërisë revolucionare.

Poeti italian Mauricio Kaprile është një mik i sinqertë i popullit tonë, përkthyes dhe propagandues i poezisë sonë të re të realizmit socialist, përkrahës ak-